

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvenredni ponedeljniki in dnevi po praznikih, ter vsake po pošti prejemanje avstro-ogorske države za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec 30 kr. za četrt let — Za tuje države toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemanje za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od štiri, skupne peti-vrste 6 kr., če se oznanila enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Frano Kolmanovej hiši št. 3 „gledatiška stolba“. Opravništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne, naj le v „Narodni tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Iz Bosne in Hercegovine.

Po telegramu fml. Jovanovića iz Mostara je 28. avgusta jedna brigada 18. vojne divizije Nevesinje zasedla, ne da bi bila našla kakov upor. V Nevesinji so se precej medžliji (!) konstituirali in se je ljudstvo razorožilo.

Telegram fml. Szaparyja poroča iz Doboja 31. avg. Včeraj ob 10 $\frac{1}{2}$ dopoldne so začeli vstaši (to se pravi: turški vojaki Ur.) boj s petimi kanoni na nas; naše baterije so se mu precej oglasile in do 2 po poludne so bili 4 turški kanoni prisiljeni molčati; potem so Turki le še počasi iz jednega kanona streljali. Mej 6 in 7 $\frac{1}{2}$ uro se je začelo malo streljanje s puškami. Izgube so še neznane. Skupne izgube v bojih 15. 16. 17. avg. so: 7 mož mrtvih, 4 oficirji in 77 mož ranjenih.

Pri boji in pri jemanji Sarajeva 19. avg. je bilo mrtvih 1 oficir in 55 mož, ranjenih je 8 oficirjev in 284 mož, 2 moža se pogrešata.

Ker se je po 19. avgustu oficijalno poročalo, da je bilo mesto Sarajevo vzeto po „najstrašnejšem“ boji na ulicah Sarajevskih, bali smo se, da je veliko več ranjenih in ubitih. Pričujoči telegram nas torej potolaži nekoliko, da si je število 292 še zmirom dosta in predosta veliko.

Iz Hercegovine se poroča, da so se Turki od reke Neretve pa do Ljubinj vsi podvrgli našej vojski. Turška vojska iz mnogih krajev sama prihaja in se udaje. Turški vojaki, kateri se prostovoljno udajejo, smejo z orožjem vred v Albanijo odhajati.

V Trebinji pa se je baje turško ljudstvo z orožjem vzdignilo proti turški vojski, ki ima trebinjski grad zaseden a ga noče vsta

šem izročiti. Vstaši se bojujejo zdaj zoper lastne turške vojake, ki so v trdnjavi.

Iz Doboja 20. avgusta. *)

Mene je osoda zadela, dragi moj, da tičim pri oddelku Szapary, in ker bereš časopise, vedel in spoznaval bodeš, da se nam ne more bog vedti koliko bolje goditi, nego drugim oddelkom. Pisal bi ti rad mnogo, pa ako hočem da ti pride pismo moje v roke, poročati ti smem samo površno. Kako čudno se nam je godilo 16. t. m. ko nas je Turek tako kruto napadal, poizvedel si morda iz časopisov; jaz le vem, kar sem sam videl; še od bližnjih oddelkov ne poizvemo ničesa, kaj še o tem kar se godi v Hercegovini, Travniku in Sarajevem. Časopisa nisem videl, odkar sem odrinil iz Ljubljane. S hrano sem bil dosedaj še zadovoljen; včasi seveda po dva dni ne dobimo družega ko kruh; pa Bog da je! Potem pak pride zopet čas, ko imamo vsega v izobilji. Vino, in prav dobro vino dobivamo tudi, in kar je največ, vedno točijo nam ga v prav poštenej meri. Najhujše pak je, da smo vedno pod milim nebom, in da moram zmirom na golej zemlji spati. Pa dokler je človek zdrav in krepak, prebije tudi to.

Malo neprijetneje, nego to spanje in ležanje na golej zemlji, pak so turške kroglice. Poslušal sem jih 16. t. m. v onem krvavem boju na bregovih Bosne, kateri nas je stal toliko ljudi, da je samo mojega bataljona ostalo 400 mož. In drugim se nij boljše godilo. Kod jedini zdravnik pri bataljonu napravil sem prostor za prvo obvezovanje, „Haisplatz“ pod neko staro hruško — menda je bilo tepka — in sicer tri sto korakov za borečim se bataljonem. Pokalo je, da se je

*) Iz privatnega pisma našega rojaka, rezervnega nadzdravnika.

zemlja tresla in kroglice švigale so jako blizu mimo mene in mej menoj. Sam ne vem, kako je to, da se nijsem zmenil mnogo za to šviganje in žvižganje, nego sem mirno zavezaval ranjence, katere so mi prinašali, skoro cele tri ure. Na jedenkrat zapazim, do se naši umikajo, in da bode Turek kmalo mej manoj in mej bataljonom, premišljeval nisem dolgo, temuč pobral sè svojimi sanitetnimi vojaki, kar je bilo moč pobrati in komandiral „natrak“ — in vedi, da se nijsmo prav nič ustavili, dokler nijsmo dospeli do naših šatorov. Ujeli smo pri tej priliki starega turka — vojaka in privlekli ga v ostrog. Kapiten naš hotel ga je ispraševati in poizvedeti nekoliko o sovražnikovej moči in enakih rečeh. A kaj ti stori turški pesoglavce! Svoj jezik pomoli mej zobe in si ga — odgrizne. Nikedar bi ne bil vrjel, da more tudi najboljši fanatizem kaj tacega storiti, ko bi ne bil tega sam videl. Brez jezika pak tega turškega pesa nijsmo mogli rabiti, in kapiten naš je mirno mignil, počilo je kakih šest pušk in turek se je zgrudil mrtev v blato.

Grde reči se gode, in človek izgublja tukaj prav sistematično vso mehko bo in človekoljubje.

Omenim ti še lahko, da se bojujemo skoro samo z regularno turško armado. — Piši mi kmalo in mnogo; tukaj nijmam žive duše, s katero bi bil bolje znan nego služba zahteva, in o domu ne čujem ničesa. —

Slovenski glas iz Srbije.

Iz Niša na Srbskem 20. avg [Izv. dop.*]

Pripravljanja za proglašenje nezavisnosti srbske vršijo se po vsej deželi v velikanski meri. Kakovo veselje kraljuje mej narodom, tega vam ne morem opisati. Od ravnih bre-

*) Zakasmeno.

Ured.

Listek.

Ponedeljsko pismo.

Kmalu me nij uže kakšna novica iz naših notranjih krogov tako zanimala, kakor ko sem bral, da so naši ljubljanski veterani izvolili „slovečega“ Vesteneka za svojega častnega uda. Ker namreč Vestenek nij bil nikoli vojak, niti častni ne, ker nema nobenih zaslug za vojake in take reči, ne morem si tega veteranskega imenovanja drugače razlagati, kakor da so naši ljubljanski veterani tako-le sodili in kalkulirali: Mi smo stari soldatje, invalidje, mi smo uže doslužili; tudi Vestenek je postal političen invalid, in časi se uže tako izpreminjajo, da je uže toliko kakor doslužil v teh krajih, vzemimo ga torej mój se, mej veterane ali doslužnike. In vzeli so ga, imajo ga.

Mogoče je, da vsled velike razburjenosti, ki zdaj mej svetom vlada zaradi Sarajeva, Doboja itd., — se je prav ničeva reč pri nas v Ljubljani ta teden tako razšopirila bila, da so je bila vsa ljubljanska usta polna. Kdor bi nas bil samo gledal in poslušal, ko smo govorili o aferi Horak Kikeriki, pa ne razumel, mislil bi bil, da Bog ve, kako važna ravno, belo Ljubljano zadevajoča novica s krvavega bojišča nas je v živ pogovor spravila, katero bodo drug dan naši časniki dozorjeno, za glavno reč debelo in široko tiskano in komentirano nad črto razpravljali.

Ali iz mčca je le nič, in ako ga še tolikanj na široko in visoko vlečeš in še kinčaš, na zadnje je vendar le nič, — nič družega, nego petelinček — „kikeriki“.

Uže nekoliko pozno proti zimi je vendar le preveč perja izgubil v tožbi zoper našega starina Horaka. Nasprotnik, katerega se je

bil polotil, je namreč, akoravno uže priletel, še trdna kost, in se prav malo smrti boji. Dokaz temu, da je udrihal po petelinu in po zveznikih njegovih, po zvonikarjih in po mežnarjih, vse vprek, kakor bi nikdar tem možem v roke ne mislil priti.

Ker pa ničeva in samo nas ljubljanske domače ljudi zanimajoča reč nema prostora nad črto, zato sem jo, ker nas je vendar skoraj celi teden motila, pod črto potisnil, in sicer še iz posebnega uzroka — iz radovednosti.

Rad bi namreč vedel, zakaj je jastreb iz Gradca prišel, ki je našega petelina, ki ga je bil na pomaganje poklical, najbolj — oskubel. Saj imamo taci jastrebov zadosti domačih v Ljubljani in prokleto hudih. Ako vztrpiš, oni so ti brzo do bele kosti, in ne bode jim hudo, ako še te kosti tvojega rojstva v curkarnico prodajo.

gov mirne Save in Dunava do sivega Kopavnika, od hladne Drine pa do šumečega Timoka vse ori in poje. Svečanosti se po velikansko spremajo za dan srbskemu narodu najslavnejšega oglasa; pripravljajo se osobito v Belgradu, kakor v prestolnej varoši za to slavnost na dolgo in široko. Žal mi je jako, da se te slavnosti ne bodem mogel udeležiti osobno, da bi vam jo opisal. Tudi tukaj v Nišu se mnogo pripravlja, a na žalost, veliko mesto, — a malo duš. Turkom se namreč ne dopada pod „gjaursko“ komando, zato izseljujejo se vsi iz Niša, zapustil nas bode zadnji Turk in za nekaj dni bode vsled tega to staro mesto skoraj prazno ostalo, ker 4000 duš v mestu menj, to nij šala. V celih predmestjih, takozvanih „male“, nij videti človeka, — gola poslopja, kamor človeško oko pogleda, in le tu pa tam prikaže se kak star kučni stražar, ki je pa tako omedlel, da mu vsa rebra lahko pošteješ! Da, minoli so časi, nema več lepega bulčeta, ki bi mu s snežno belima rokama in rudeče pobarvanimi nohtovi streglo.

Vso našo pozornost obračajo na se dogodjaji v Bosni in Hercegovini. Z veseljem čitamo, kako se nam bratski narodi, posebno hrabri kranjski polkovi boré. Čuli smo tudi o Szaparyjevi diviziji, kako so magjarski huzarji vstaškim mohamedanskim četam podlegli. No, to so le Magjari, in spominjajo se naj, na katero zdravje se je lansko in predlansko leto po celem Magjariji napivalo. Proti slovenskim Kuhnevcem bore se pa tudi turški Arnavti, ki so ob času srbske vojne iz tukajšnje zemlje utekli. Mej mohamedanskimi vstaši so tudi nišlinski Turki, ki so se od tu izselili. Vsaj je nam vsem znano, da se vsi izseljenci, prekoračivši mejo, naoročujejo, ter v Bosno ekspedirajo, da se vojujejo zoper Avstrije.

Pred nekaj dni našli so v vranjskej okoličini mnogo zakopanega železa kakor tudi bogato žilo železne rude. Nekaj tega zakopanega železa odpeljali so v Kragujevac, kjer je veliki arsenal; kakor čujem, pokazalo se je to železo vrlo dobro. Srbskej bode ta najdba dobro došla, in bode imela od nje lahko mnogo koristi, ako se bode to železo skrbno kopalo.

Mnogo mestic in vasij, katere je berlinski kongres posestrimi Bolgarskej prideli, protestuje zoper to po narodu nepristojno delitev, ker narod v nekaterih krajih, ki pripadajo po kongresnem odmerjenju Bolgarskej, je čisto srbski. Tako n. pr. v Trnu, to jo 7 ur za

Pirotom, tam se čisto srbski govori, kakor sem se sam uveril o priliki našega marširanja in prodiranja skozi Trn na Breznik in in Kistendil Banju. V tem narodu je čisti srbski duh, ima vse srbske običaje; tudi so se Trnčani o vojnem času sami hrabro borili, ter nekoliko arnavtskih napadov na Vlasinovihih brdih pod hrabrim Sokolovim odbili. Kongres ne bi bil Bog zna kaj pregrešil, ko bi teh 10 — 12.000 duš Srbiji predelil namesto Bolgariji, vsaj bi se želja narodu izpolnila. Morda so jih strategski uzroki od tega odvrčali? No premislila naj bi bila gospođa, da ako bi do vojne prišlo, da bi onih 12.000 duš važna odbrambena linija za Srbijo bila.

Položaj naše vojske in njenih oddeljenj je denes isti, kakor nas je na dan premirja 19. januarja t. l. dotekel. Pripravljeni smo zdaj v vsakem oziru, razoroženja, kakor tudi prodiranja; seveda se bode prvo zgodilo, ker Srbska skrbeti bode morala mnogo za reorganizacijo svoje notranje uprave; nikakor pa nij gotovo, da bodo stvari dolgo mirno ostale kakor so zdaj. Zna se najedenkrat zasukniti, in Srbska bode morala še jedenpot svoje sile nove za zlatno svobodo žrtvovati. Je li daleč oni čas? To pokazali bodo daljni dogodjaji v Bosni in Hercegovini in nižje doli. Končnega miru pa ne bode prej, predno se ne uresniči stari klic: ven s Turki iz Evrope! Jugoslovan hoče svoboden biti povsod, a ne tujega jezika in roda jerobov imeti! Živela narodna svoboda!

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 2. septembra.

Da so **deželni zbori** sklicani, poročamo mej domačimi novicami.

Volilno gibanje je začelo nekoliko živahnije postajati. Češki konservativni velikoposestniki so izdali svojo kandidatno listo z oklicem, v katerem naglašajo, kako se je po novejši nagodbi z Ogersko jednota naše države, pravica in korist velike večine avstrijskih dežel oškodovana, kako se upanje ne sme opustiti, da se bode vendar enkrat poravnala nasprotja mej narodov v monarhiji. Zatorej kličejo češki plemenitaški velikoposestniki svoje pristaše v volilni boj. — Ko bi krona hotela le namigniti, zmagajo ti konservativci in bolje bi bilo za monarhijo.

Ali je Andrassyjeva **konvencija** s Turčijo podpisana, ali nij? To je veliko vprašanje, na katero nij odločnega odgovora nikjer najti. „Pester Lloyd“ sicer pravi, da je, in sicer tako, da se od avstrijske strani priznava sultanova vrhovna oblast nad Bosno, samo da

se njegovo vladanje za nedoločeni čas obustavlja in odpravlja. — Druge in sicer turkoljubne novine pa trdijo, da se nij dozda še nobedna konvencija naredila, in mi želimo, da bi poslednji prav imeli, ker kakor smo že rekli: prelita kri naših vrljih vojakov v Bosni bi v nebo vpila zoper tako ponižanje naše države.

Hrvatske občine peticionirajo pri cesarji naj dovoli zidati železnico iz Siska v Novi. Ta železnica je silno kratka, bi zvezala naše dežele z Bosno, je bolj potrebna kakor le katera, ali samopridni Magjari so proti njej ker so proti vsemu, kar koristi Hrvatoma ali Jugoslovanom sploh. — Zastopstvo mesta Zagreba je izbralo 30. t. m. gg. Crnadka, Hondla in Urico v deputacijo, ki gre k cesarju prosit za železnico Sisek-Noví.

Magjar Benjamin Kalay, prej konzul v Belgradu, potem ponujaneec za organizatorja Bosne, dobil je zdaj vendar jedno mesto, namreč postal je avstro-ogerski ud komisije za ustrojenje in osnovanje Rumelije.

Vnanje države.

V **Sarajevu** je Filipović sestavil občinski zbor tako da je v njem 5 mohamedancev, 6 pravoslavcev, 3 katoličani in 4 judje. Župan je Fazli-paša, mohamedan. Agende tega zbora so: uprava občinskega premoženja, skrb za šole in uboge, krajna policija, zdravstvo, osvečava, sodelavanje pri policiji, vojnem obskrbovanji itd.

Rusi so zahtevali od turških vstašev v Rhodopskem pogorju, naj oddajo orožje. Ker pa niso hoteli tega storiti, so jih Rusi prijeli in pričakujejo zdaj še podkrepitvi, da bodo vstajo v teh gorah popo'nem udušili. Mesto ruske garde, katera je šla iz Rumelije domov, pride tja 50.000 družih ruskih vojakov. Angleške novine poročajo, da je dobil general Tottleben ukaz, naj poneha s vkrcvanjem ruske vojske, ker tudi angleško brodovje nij še šlo od Princiskih otokov.

Ruski „Golos“ opaža, da angleški vladni listi zagovarjajo Turčijo, ki v Bosni in pri Batumu neče tega izpolniti, kar je v Berlinu podpisala. Kaj bode Angliji ta sovražnost Avstriji in Rusiji? Zakaj ta dvojezičnost Beaconsfielda?

Iz **Carigrada** se poroča „Standardu“ da so v Anatoliji novi nemiri in upori nastali. Generalni guverner v Siriji jo svoje vojne naredbe storil.

Srbske uradne novine javljajo, da je Srbija na berlinskem shodu zavezala se železnico zidati Aleksinac-Mitrovica ter Niš-Belgrad, a Avstrija priveže v Belgradu svojo železnico. Sklenila se bode tudi trgovinska pogodba.

Poročilo o nekaterih zlodejstvih v **Bolgariji**, o mučenju Mohamedancev, katera so zastopniki velevlad preiskavali, nema zdaj nobedne vrednosti, ker ga zastopniki Avstrije, Italije in Nemčije nijso hoteli podpisati. Iz

Torej čemu še jastreba iz Gradca? Slišijo se različni glasovi. Jedni pripovedujejo, da naš kikeriki je poizvedoval in poizvedel, da ta graški jastreb, doktor Kozji rep, ima posebno oster kljun, in da bode kar cele kose mesa slovenskemu nasprotniku iz života trgalo.

Drugi menijo, da domačih jastrebov nobeden nij hotel petelinu na pomoč, ker so slišali, da ima navado, da kadar kje brska, se ne ozre in ne porajta, če tudi smeti prijatelju v oči pršijo.

Tretji pa ugibljejo in ti najbrže sodijo pravo, da so ljubljanski jastrebi odrekli pomoč, ker so izprevideli, da s tem petelinom in njegovo armado se ne bode dalo nasprotnika zmagati, ker on je v boji — gorak.

Ako je to resnica, potem se ne moremo prečuditi posebnej korajži graškega jastreba, ki se je nasprotnika polotil, dasiravno je bil šel petelin seba in svojo slabo pomoč v Gradec pokazat mu.

Morebiti je posebna osobna strast jastreba proti nasprotniku oslepila. Pravijo namreč, da ta jastreb je po rodu iz naših domačih planin, da je pa, ker je tudi mej jastrebi odrodstvo in renegatstvo, k tujcem prestopil, in da je zdaj, kakor vsak tak, nad navado divji in protiven svojim prvotnim rojakom v rodni planinah. Mogoče bi bilo to, kajti nič nenavadnega nij. Torej je tudi verjetno, da si je graški jastreb dal kljun posebno pribrusiti in kremplje podstaviti, ker po njegovem računu soditi, ga je to v Gradci drago stalo.

Obžalovati je, da ves ta račun je moral petelin sam plačati, jastreb nij nič popustil. Stalo ga je dosti lepih penez. Res je, da petelinu rado drugo perje izraste, ali vendar nij lep, kadar je oskuben, in lahko se tudi smešnega naredi. Postavim, ko bi iz gnoja na zid skočil in hotel kot prej zalopatat s kreljuti, pa bi razširil samo nekoliko svoj špijc, hej, kako bi le nage oplati pokazal,

da bi se mu vse kokoši do najmlajše jarce smijale.

Zaklad pomorskega razbojnika.

(Po Fr. Gerstäckerji.)

Prvo poglavje.

(Dalje.)

„Za vraga!“ reče stari kapiten in se stresne, — „raje bi se pa še pustil obesiti na najvišje drevo, predno bi skočil mej te peklenške morske volkove.“

„Contra gusto no hay disputa,“ mrzko tujec zavrne. „A vprašati sem hotel, nijso li ladije, ki so Reconocido ugrabile, na njej mnogo plena našle? Carambo amigo! V mehikanskem zalivu zaplenil je baš takrat pirat dve bogati ladiji; tudi mi izmuznili smo se mu le po čudeži izpod njegovih krempljev, ker ladija naša nosila je vrednosti kakih osemsto tisoč goldinarjev, — sploh se je pa govorilo tačas,

tega se zdaj razločno vidi, da so vse „grozovitosti“ Rusov v Bolgariji le izmišljene v židovskih ali angleških možjanih.

Dopisi.

Iz Poljanske doline 28. avg.
[Izv. dop.] Pretekli ponedeljek se je na eno-razrednej šoli na Trati sklenilo šolsko leto s slovesnim izpitom. K izpitu je bilo povabljenih in se sešlo mnogo prijateljev mladine in narodnega napredka, tudi Javorski za šolo in narod vneti župnik gosp. Matevž Jareb je bil nas počastil s svojim prihodom; le od krajnega šolskega sveta in občinskega odbora nij bilo nobenega, da si so se jim bila povabila razposlala, žalostni dokaz, kako se malo brigajo za šolstvo oni, ki so v prvi vrsti poklicani skrbeti za to. Izpit se je vršil v blizu občno zadovoljnost poslušajočega občinstva. V mnogoštevilnih deklamacijah in v petji so se učenci, osobito učence, jako odlikovali; zlasti ugodni utis na poslušalce je napravila Virkova pesen „Venček se bliska iz kitice“. H koncu pela se je cesarska himna. Hvaležno mora biti tukajšnje občinstvo učitelju g. J. Dolinarju za trud, da je tako izuril slovenska mladinska grla, da se morajo meriti z mnogimi udi kacega pevskega društva, v katerem sodelujejo samo „deutsche kehlen“. Le tako naprej in kmalu ne bo manjkalo izvrstnih deklamacijskih in pevskih močij za prihodnje čitalniško društvo, če se posreči je ustanoviti kdaj v naši prijazni dolini na južni strani julskih planin v sosedstvu Blagoša, Mladega in Starega vrha. Na neko napako, katero sem opazil pri deklamovanju moram opozoriti in želim, da se v prihodnje odpravi; črka e se je v vseh slovih enako izgovarjala, kakor da bi slovenščina ne poznala raznih glasov za to črko. Ta napaka v izgovarjanju se je gotovo v šoli vcepila, ker od doma gotovo prinese otrok gotovo pravilneje izgovarjanje te črke. Hvalevredno je pa, da se l na konci deleznika preteklega vremena izgovarja kot l ne pa kot u, kar gotovo pospešuje pravilno pisavo našega jezika. Le da se žalibog ta l večkrat izgovarja, — kar se tudi na raznih slovenskih čitalničnih odrih ko lj (ъ); mej tem, ko se njegovo pravilno izgovarjanje bliža bolj ruškemu ъ ali poljskemu i.

Menj zadovoljni kakor v petji in deklamovanju bi mogli biti v drugih predmetih. Ker so mnogočislane deklamacije in petje zavzele preveč časa, se nij v drugih predmetih, izvzemski krščanskega nauka, skoro nič izpra-

ševalo. Iz izpita nij bilo nikakor možno znati napredka učencev in učenk v raznih predmetih. Bolje bi bilo, če bi se bilo nekaj deklamacij in petja opustilo in v drugih predmetih bolj izpraševalo. Gotovo bi bilo uže zadostovalo, če bi bile dve ali tri izmed deklamacij in ravno toliko izmed dečkov deklamovalo, odpelo kakih pet slovenskih pesnij. Po mojem mnenju končni šolski izpit nij zato, da bi se poslušajoče občinstvo s petjem in deklamacijami zabavalo kakor v zabavnih društvih in čitalnicah, temuč da se seznani s splošnim napredkom učencev iz raznih predmetov. Računstvo sta bila vprašana samo dva, boje najboljša, a nijsta dosti temeljito znala, izmed deklamacij pa nobena. Pri tej priložnosti moram omeniti, da se mnogi učitelji na deželi še vedno premalo trudijo, da bi vsaj nekatere učence naučili računati z decimalnimi števili (drobci), če se uže pri večini to ne da doseči. Gotovo bi s takim postopanjem tukajšnji in drugi učitelji več koristili, nego da v posebnih urah neka terim nepotrebno nemščino ubijajo.

Vseh teh napak pa nijsem omenil, da bi mislil g učitelja žaliti, a le da bi se v prihodnje odpravile. Tudi nikomur ne urivam svojega mnenja, a ga le opozorim, naj potem vsak sam prevdari s svojim lastnim razumom.

Izpit je zapečatil g. župnik Fr. Dolinar z robatim, z raznimi germanizmi in napakami polnim govorom proti slovenskemu stavkoslovju in blagovzučju. Da bi bil ta govor napravil kak ugoden utis na poslušalce ali učence, katerim poslednjim je bil namenjen, jako dvomim; in tudi z germanskimi izrazi: zleht, štrafat itd., tudi nij koristil napredku našega materinega slovenskega jezika. Da ga vam ne priobčim je to uzrok, ker ne obsega nič takega, kar bi moglo zanimati bralce „Slovenskega Naroda“.

Domače stvari.

— (Kranjski deželni zbor je sklican.) Uradna „Wiener Zeitung“ prinaša v soboto cesarski patent od 28. avgusta, ki deželne zборе za Galicijo, Kranjsko, Gorico in Gradiško, ter Trst sklicuje na 12. septembra, druge deželne zборе pa, izvzemši Istre in Dalmacije, na dan 24. septembra.

— (Šest Metelkovih štipendij) po 42 gld. je razpisanih v včerajšnji „Laib. Z.“ za one učitelje, ki se posebno pri uku slovenščine odlikujejo.

— (V Bled) je prišel v zadnji petek nadvojvoda Evgen.

(Pred porotniki) je bila včeraj obravnava zoper onega kaznenca iz prisilne delavnice Prestarja, ki je svojega tovariša zaklal; tožba se glasi zaradi umora in zaradi nečistih dejanj zoper naturo. Poslednjega greha je obdolženih in toženih še 5 drugih kazencev prisilne delavnice, zaradi tega je bila obravnava tajna.

— (Za družine v Bosno odšlih rezervistov) je daroval Albert Rotšild 10.000 gold. Od teh je avstrijski namestnik Eibesfeld poslal kranjskemu deželnemu odboru 600 gold. — Kranjska hranilnica je zaisti namen darovala 500 gold.

— (Dva pogumna Laha). Piše se nam: Mej našega polka vojaki, ki so zdaj v Ljubljani, nahaja se tudi več Italijanov. Ko so te dni ti pogumni Lahi izvedeli, da jim bode najbrž treba oditi v Bosno, zgrabili jih je strašanski — strah! Dva jednoletna prostovoljca, Gostilnomo in Lazzarini prosita odpusta, da bi pred odhodom v Bosno še svoje starše obiskala. Gresta v Trst in od ondot pošljeta v Ljubljano svojo vojaško obleko, a sama jo pobegneta čez mejo v blaženo Italijo! Srečen pot, da bi vsi oni strahopetci otišli za njima, da ne bi sramotili naše vrle pogumne vojske! korajža velja! — tega Lahi pač ne poznajo.

— (Za rešitev življenja) je dobil 14letni Janez Košir iz Loke talijo 26 gl. 25 kr., ker je malo deklico iz vode izvlekel, kakor smo ob svojem času poročali.

— (Igranje z ognjem) je 28. avg. požar prouzročilo. Triletni dečko mlinarja Jakoba Polenca je igral z užigalnimi klinčki s slamo kitem hramu dr. Rozine v Novem mestu in zažgal. Ljudje so prihiteli na pomoč, gorečo streho raztrgali in zabranili večjo škodo.

— (Požar vsled strele) Po noči od 24. do 25. avg. je strela udarila v kozolec Jakoba Stanovnika v Kremeniku pri Kranji. Kozolec je vsled tega zgorel.

— (Letno poročilo narodne šole) v Ljutomeru o šolskem letu 1877—78 obsega 40^a strani. Na čelu ima zemljepisne članke za učence ljudskih šol. V 6 razredih narodne šole in v 1. realni skupaj je bilo koncem š. leta 583 otrok, podučevanih o 7 učiteljskih moči in 3 katehetov.

— (Iz Ljutomera) se nam poroča, da je ondi še deset dnij nabira konj za vojake, katerih se ima nad 200 kupiti. Plačujejo se po 250 300 in 350 gld. Na ta način pride nekaj denarja našim kmetom. Da so priše

da ima pirat na svojej ladiji neprecenljivih zakladov.“

„Ako je bila to resnica,“ odgovor mladi Anglež, „potem jih je pirat preje skril, ali pa v morje vrgel, ker na ladiji se denarja nij nič našlo, in temu so se ravno ljudje čudili.“

Tudi diamantov ne? vpraša tujec; „v zalivu se je takrat veliko govorilo o neke portugalske ladiji, katera je imela mnogo braziljanskega dragega kamenja, in katero so pirati uplenili.“

„Ne spominjam se, da bi bil kedaj to slišal,“ se tujcu odgovori, — „ne, vladne ladije dobile so prav malenkosten plen. Sicer je bila pa Reconocido malo preje v južno ameriških zalivih, s ponarejenimi izkazi, potem se lahko sodi, da so nje pomorščaki z lehka pridobljeni denar tudi na lahko zapravili. Vojaki, ki so Reconocido zajeli, našli so na njej več ran nego tolarjev.“

Ustni tujčevi namuznili sti se na malen smeh; a takoj, še predno je kdo to opazil, nabral je svoj obraz zopet v mrzlo resne gube ter malomarno reče:

„Da, da! tako je v takih slučajih. Ljudje katerim se kaže vojaška smrt pred njimi, a za njimi vešala, se zmirom bolj pogumno borijo od onih, ki vedo, da imajo hrbet še prost. Jaz vsaj bi si nikdar ne želel obupnega pirata zajeti, akopram sem v svojem življenju mnogo britkih dnov doživel in sem marsikateri tepež videl.“

Ona dva kapitena sta mej tem tudi ukazala vina še prinesiti in pogovor zasuknil se je od piratov zopet k bolj domačim razmeram; ob deseteri uri vstaneta pa pomorščaka izza mize, ter se odpeljeta k njunim ladijam.

„Na svidenje jutri zjutraj torej, cabaleros!“ pravi najstarejši izmed njih poslovivši se k vratam gredoč. „Točno ob deseteri uri bodem

tu!“ S prijaznim, a ščovanje izražajočim pozdravom sennori in njenej hčeri, uljudno pa prikimaje z glavo obema deklicama, gresta oba iz hiše.

Tudi tujec pripravljel se je na odhod, ko je sam nekoliko časa sedel za mizo, glavo z rokama podpirajoč in razmišljeno okolo sebe gledavši. Čestokrat uprl je svoje oči v nežno hčerko krčmarice, katera se je vselej tega temnega pogleda prestrašila in se stresnila po vsem životu. Ubogej deklici utripalo je uže tesnosti njeno srce, tako, da je koncem moralo iz sobe hiteti, ker dalj časa nij mogla več v družbi tega moža ostati.

Takoj potem je tudi tujec vstal, svoj kozarec izpraznil in k mizi stopil poravnati svoj račun; pri tem je pa, — še vedno kakor v nezavesti — potisnil svoj široko krajujati klobuk globoko čez čelo.

(Dalje prih.)

vojaške gosposke ravno k nam na konjsko nabiro, za to si je prizadeval zlasti naš c. kr. okrajni glavar. Torej: čast komur čast.

— (V Oseku) bode 4. 5. in 6. septem. velika (3.) hrvatska učiteljska skupčina, katere se bode udeleževala ogromna večina hrvatskih učiteljev. Celó iz daljne Dalmacije došlo jih je 14; koliko pa jih ide sè Slovenskega?!

Národno-gospodarska stvar.

Mangold.

Pod tem imenom se na Nemškem, Francoskem, Švicarskem in drugod po zelenjadnih ali kuhinjskih vrtih neka rastlina kultivira, katere listje se ravno tako kakor ono navadne špináče, za napravo sploh znane prikuhe „špi náče“ porablja. Latinsko pravi se tej rastlini Beta vulgaris Cicla. V „Volfovem slovarju“ imenuje se jo holšica in — to pa po rusko — svekla, jaz hočem imé mangold pridržati. Mangold je v nadzemeljskih delih, to je v listju, semenskem strelbalju, cvetju in semenu; navadni svinjskejši pési, ali pa tudi sladkornejši pési tako podobni, da nij od nje za razločiti. Vsak, kdor mangold vprvič vidi, si mora misliti, da ima kako navadno peso pred soboj. Po podzemeljskih delih se pa mangold od pese prav bitstvom loči, kajti vsaka pesa — razen divje samosevke — ima pod zemljo debelejšo ali torejšo repo, mangold pa le drobnemu korenju podobno lésnato koreniko.

V rašči obedveh, kakor dveletnih rastlin, to je takih, katere se le v drugem letu seme rodí, razodeva se ta važni razloček, da navadna pesa v bolj severnem podnebjju po zimi pomrzne, mangold pa ne.

Mangolda imamo ravno tako, kakor pese, več sort, katere se po barvi listnih pecljev druga od druge ločijo. Tako je jedna sorta sè zelenimi listnimi peclji, druga z rumenimi, tretja z belimi, četrta z rudečimi. Mangold kakor vrtna ali kuhinjska rastlina, je zaradi tega velike vrednosti, ker prvič skoro celo prvo leto rašče veliko množino listja daje, — ako se denes požanje, izraste v štirinajstih dneh uže drugo — posebno pa drugič zaradi tega, ker čez zimo v zemlji ostane, ter na spomlad drugega leta prav zgodaj, to je uže koncem februarja, pričetkom marca zopet ozeleni, na kar se more listje, prej ko rastline v cvetje šinejo, še dva do trikrat požeti, ter za špináčo porabiti.

Ko sem leta 1872. v velikem zelenjadem vrtu benediktinskega samostana v Klosterneuburgu mangold v prvo videl, ter zvedel, kako se prideluje, kako da se v rašči obnaša, šinila mi je koj misel v glavo, da bi se dal mangold še veliko večjo koristjo kakor poljedelska rastlina izkoristiti, in to posebno za krmenje prašičev. Sklenil sem, da bodem, kakor hitro zopet v domovino dospem, nekoliko mangolda za poskušnjo nasejal, na kar sem pa prav pošteno pozabil.

Na naprejšetje opozorilo me je še le letno poročilo deželne vino- in sadjerejske šole v Mariboru za leto 1876, v katerem sem čital, da je jeden učiteljev te šole z mangoldom ravno tisto poskušnjo izvršil, in to z najboljšim vspehom, katero sem jaz izvršiti sklenil. To me je izpodbudilo, da sem lansko leto 20 gramov semena najnavadnejšega zelenega mangolda kupil, ter ga za poskušnjo na majheno le 13 štirjaških metrov merečo lešico vrta tukajšnje deželne vino- in sadjerejske šole nasejal. Vspeh tudi te poskušnje se mora na vsak način prav ugoden imenovati, kajti na tako majhenem prostoru pridelalo se je po petkratnej žetvi nič manj kakor 125 kilogramov najtečnejšega listja, ali na starem oralu nič menj kakor 56.105 kilogramov. Letos obzelenel je isti mangold uže v drugej polovici meseca februarja, — torej ob času, v katerem za prašiče ravno nikakega zelenega berila nij — in poželo bi se ga bilo lahko do nastavljenja cvetja dva do trikrat, ako bi ne bil namen, celo lešico za seme pustiti. Pustilo

se je torej rastline mirno rasti ter v seme iti, in pridelalo se je ravno 10 kilogramov najlepšega semena. Opaziti pa morem, da bi se bilo gotovo še več listja in semena pridelalo, ako bi se ne bila v poskušnjo neka ne povoljnost urinila. Človek, kateremu je bila naloga mangold požanjevati, ter tihati je bil namreč tako neroden, da je, — ne vem prav, ali pri tretji ali četrti žetvi — dosti prensko žel, ter mnogim rastlinam vrhe popolnem odrezal, tako, da so le deloma, ali pa čisto nič več ozelenele, in po zimi pozeble. Tudi je burja dosti semena otresla.

Ta poskušnja dokazala je gotovo do brega, da bi se mangold z največjo koristjo v poljedelstvo utegnil, ter v velikej meri za prašiče na njivah prideloval; to še celo, ker je njegovo pridelovanje kaj priprosto, namreč sledeče. Mangold se useje na dobro pognojeno njivo, ali zgodaj na spomlad ali pa tudi na jesen avgusta meseca. Poslednja setev je posebno za vrte priporočljiva in navadno tudi slučajna, ako se ima namen mangold le za pridobitev prav kasne jesenske, in pa prav zgodnje spomladanske špináče pridelovati. V poljedelstvu se seje mangold največjo koristjo koj na spomlad, kajti potem se žanje — celo poletje in jesen, — v ta namen se razdeli njiva v štirinajst delov, tako, da pride vsak dan jeden oddelek pod srp — in pa še v sledečej spomlad, ob času, ko za prašiče ravno nikakega berila nij.

Najboljši je, da se mangold lepo v vrstice, po jeden črevelj druga od druge, na redko useje. Sicer se ga more tudi na široko, to je, čez in čez sejati, da, more se tudi rastline presajati, in to kake štiri palce rastlino od rastline. Setev na široko je malo, presaditev rastlin pa še najmenj priporočljiva.

Celo obdelovanje mangolda obstoji v tem, da se ga pred prvo žetvijo opleve, to je, da se zemlja mej vrstami zrahlja. To delo se more mej tretjo in četrto žetvijo, posebno pa na spomlad ponoviti. Ako se mej rasčo rastline jedenkrat prav dobro z gnojnico zalijejo, se jim močno močno ustreže.

Za pridobitev semena se pusti v drugem letu majhen košček njive nepožet, da se morejo rastline krepko razviti. Ostali prostor se pa po poslednjem žetvi, prej ko rastline v seme šinejo, preorje, ter z drugo rastlino, na primer, ajdo, repo, prosom itd. obseje. Mangoldovo listje se more tudi za zimsko krmenje spraviti, in to prosto na ta način, da se požanje nekoliko oveneti pusti, potem pa ali v kade, ali pa tudi v zemljo izkopane jame — v katere pa voda ne zahaja — dobro zatlači, ter založi. Tako spravljeno listje se kmalu okisa, se obdrži dobro celo zimo, in prašiči kakor tudi govedna, žrela ga bode gotovo prav rada.

Na vsak način zasluži mangold, da se ga sploh v velikej meri sejati prične. V ta namen naj bi si koj letos večji gospodarji seme kupili, ter ga prej ko le mogoče vsejali, da bi tako bodoče leto uže k lastnemu semenu prišli.

Prav lepo seme navadnega zelenega, za gospodarstvo gotovo najboljšega mangolda, se dobi pri vodstvu deželne vino in sadjerejske šole na Slapu pri Vipavi po 1 gold. 50 kr. kilo. Ravno tam dobi se tudi seme najboljših svinjske pese, po 60 kr. kilo.

Na Slapu dne 28. avgusta 1878.

R. Dolenc.

Umrlj v Ljubljani.

23. avgusta: Franc Jenko, delavski sin, 16 m., predmestje Hradeckijeva vas št. 10, vsled bljuvanja. — Franc Podborsček, sin kolarja, 13 m., na Marija Terezije cesti št. 10, na hroničnem črevesnem prehlajenju.

24. avgusta: Janez Molek, sladčicar, 75 l., v ubožnej hiši, vsled starosti. — Henrik Šarc, sin železniškega delavca, 6 tednov, v krovnej dohni št. 26, vsled atrofije. — Marija Boe, žena komisijonarja, 33 l., v vegovih ulicah št. 9, vsled sušice.

25. avgusta: Andrej Porenta, sin mesarja 19 m., v Elizabetnej otroški bolnici, vsled tuberkuloze. — Henrik Bartelj, sin asistenta na južnej železnici, 6 tednov 2 d., na dunajski cesti št. 23, vsled bljuvanja. — Franciška Orehek, soproga krojača, 27 l., v gospodskih ulicah št. 4, vsled mrzlice.

26. avgusta: Marija Robida, vdova peka, 62 l., na bregu št. 2, vsled starosti. — Gustav Šinkovec,

sin delavca, 22 m., v Elizabetnej otroški bolnici, vsled slabosti. — Avgustine Strukelj, hči krojača, 4 m., podobarske ulice št. 4, vsled sušice.

27. avgusta: Rudolf Stuper, sin zidarja, 5 m., na tržaški cesti št. 19, vsled hroničnega črevesnega prehlajenja. — Vilhelm Sajce, hči delavca v fabriki za tobak, 4 tedne 1 dan, na krakovskem nasipu št. 16, vsled bljuvanja.

29. avgusta: Marija Milharčič, hči mestnega policaja, 13 m., na poljanske cesti št. 37, vsled sušice.

31. avgusta: Maks Trost, sin delavca 5 1/2 dnij, v streliščih ulicah št. 8, vsled krča v željstih.

V c. kr. vojaški bolnici.

18. avgusta: Štefan Kojč, prostak 47. peškega polka, vsled rane v vratu.

Tuji.

1. septembra:

Pri Slonu: Hren iz Novega mesta. — pl. Neuman iz Trsta. — Friedman iz Dunaja.

Pri Malicu: Walter, Stöhr, Seeman iz Dunaja. — grof Chorinsky iz Ljubljane. — Novak iz Krizevca.

Pri bavarskem dvoru: Mayer, Germutz iz Dunaja. — Scharf iz Celovca. — Rizzi iz Dunaja.

Dunajska borza 2. septembra.

(izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih . . . 61 gld. 45	kr.
Enotni drž. dolg v srebru . . . 63	15
Zlata renta . . . 71	70
1860 drž. posojilo . . . 111	20
Akcije národne banke . . . 798	—
Kreditne akcije . . . 241	20
London . . . 115	05
Napol . . . 9	22
C. kr. cekini . . . 5	46
Srebro . . . 100	—
Državne marke . . . 56	70

Poslano.

Gospodu V. P. v Sori.

Ali res ne bo nikdar miru? Ne dosti na tem, da prej mojega moža in njegovega starega očeta niste pri miru pustili, ste se lotili zdaj še mene, ter jeli trositi mej ljudi govorice, po katerih je moja in moje sestre čast hudó žaljena. Ker tega nikakor ne morem in ne smem trpeti, pozivljam Vas, da vse ono, česar natolenujete mene, še le 15 let staro sestro in gospoda M., v osmih dneh javno prekličete. Ako bi tega ne storili, prisiljena bom, ne le objaviti Vaše polno imé, temveč zoper Vaš obrekljivi jezik za svojo čast iskati tudi pomoč pri sodniji.

V Medvodah 2. septembra 1878.

Marija Jamnik,
posestnica.

Oznanilo.

Podpisano županstvo naznanja, da bode dne 6. septembra tekočega in vsacega naslednjega leta v Renčah letni trg za živino in različno drugo blago.

Županstvo v Renčah,

dne 18. avgusta 1878.

(266—6) France grof Strassoldo, župan.

Učiteljska služba

je za podeliti z pričetkom novega šolskega leta na ljudske šoli v Studenci z letno plačo 500 gold. in z naturalnim stanovanjem.

Poredama dokazane prošnje naj se do

15. septembra t. l.

izročajo pri županu občine studenske.

Okrajni šolski svet v Krškem,

dne 15. avgusta 1878.

(263—3) Predsednik: Schönwetter.

Maria

Wir empfehlen geschätzt.

als Bestes und Preiswürdigstes

Die Regenmäntel,

Wagendecken (Plachen), Bettlagen, Zeltstoffe

der k. k. pr. Fabrik

von M. J. Elsinger & Söhne

in Wien, Neubau, Zollergasse 2,

Lieferanten des k. und k. Kriegsministeriums, Sr. Maj. Kriegsmarine, vieler Humanitätsanstalten etc. etc.

(159—59)